

Loredana Florentina CĂTĂRĂU

**EVALUAREA IMPACTULUI
MIGRAȚIEI PĂRINȚILOR
ASUPRA COMPORTAMENTULUI
INFRAȚIONAL AL COPIILOR
RĂMAȘI ACASĂ**

LUMEN, 2019

EVALUAREA IMPACTULUI MIGRAȚIEI PĂRINȚILOR
ASUPRA COMPORTAMENTULUI INFRAȚIONAL AL
COPIILOR RĂMAȘI ACASĂ
Loredana Florentina CĂTĂRĂU

Copyright Editura Lumen, 2019
Iași, Țepeș Vodă, nr.2

Editura Lumen este acreditată CNC SIS

edituralumen@gmail.com
prlumen@gmail.com
www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

Redactor: Roxana Demetra STRATULAT
Design copertă: Roxana Demetra STRATULAT

Reproducerea oricărei părți din prezentul volum prin fotocopiere, scanare, multiplicare neautorizată, indiferent de mediul de transmitere, este interzisă.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CĂTĂRĂU, LOREDANA FLORENTINA

**Evaluarea impactului migrației părinților asupra
comportamentului infracțional al copiilor rămași / Loredana**

Florentina Cătărău. - Iași : Lumen, 2019

ISBN 978-973-166-549-8

INTRODUCERE

Odată cu dezechilibrul economic al unei societăți, migrația devine mai degrabă o nevoie, decât o dorință. În contextul românesc actual, prea puține sunt cazurile în care migrația părinților este o alegere fără constrângeri, fie o provocare pentru dezvoltarea profesională. Cel mai adesea, migrația ajunge să fie singura alternativă de a oferi sprijin întregii familii. Actul migratoriu trebuie privit ca fiind el însuși o formă de grijă și ocrotire. În fond, în spatele acestui fapt rezidă grija continuă a părintelui de a-i asigura copilului șansa de a trăi într-un mediu mai bun. În acest context, structura familiei se modifică considerabil. Dacă în mod tradițional familia este compusă din membrii care locuiesc împreună, în prezent structura acesteia se schimbă prin mobilitatea părinților, această nouă formă capătă denumirea de familie transnațională. Aceste familii ajung să locuiască pe teritorii diferite, iar efortul părinților migranți de a asigura un mod de viață prielnic copiilor vine și cu anumite riscuri. Este firesc ca lipsa părinților să declanșeze un dezechilibru în familie, mai ales în viața copiilor rămași acasă. În lipsa unei autorități parentale, aceștia sunt puși în situația de a se maturiza mult prea devreme. Diferitele responsabilități care apar pe parcurs nu sunt de cele mai multe ori rapid asumate. Din acest motiv, unii copii ajung să se piardă, nefăcând față efortului emoțional de a rezista într-o oarecare formă de singurătate.

Problemele familiale care survin în urma plecării părinților la muncă în străinătate provin din cauze multiple. De asemenea, comportamentul copiilor rămași acasă diferă în funcție de modul în care aceștia au fost educați, mediul familial fiind extrem de important în detectarea motivelor pentru care un copil reușește sau nu să facă față unei asemenea situații. Dintre multiplele forme de manifestare a unui asemenea

comportament, cercetarea de față are în vedere cazul minorilor care deprind un comportament delinquent, intrând în conflict cu legea penală. Incidentele de acest tip obligă instituțiile responsabile să ia măsuri, de asemenea, responsabilizează într-o anumită măsură părinții plecați. În aceste circumstanțe, trebuie urmărită ocrotirea la nivel transnațional prin identificarea raportului relațional dintre părinții plecați și copii. De asemenea, trebuie văzută îngrijirea minorilor la nivel național prin prisma actualei legislații precum și prin intermediul persoanelor responsabile de ocrotire.

Chiar dacă migrația intenționează să contribuie la dezvoltarea nivelului de trai al copiilor rămași în țara de origine, impactul dat de mobilitatea părinților produce adesea redistribuirea raporturilor familiale și în mod cert dezechilibre în comportamentul ulterior al copiilor. Fenomenul migrației influențează atât relațiile fizice, cât și cele emoționale între membrii familiei. În mod evident, apar schimbări la nivelul tuturor actorilor implicați în fenomenul migrației. Pe acest fond a crescut preocuparea pentru analiza relației transnaționale de ocrotire și impactul acestui raport asupra delincvenței juvenile. În acest context, o investigație eficientă este necesară mai ales că fenomenul migrației este în continuare în creștere, iar comportamentele antisociale adoptate de minori sunt tot mai prezente. Acesta este contextul care explică demersul ce vizează identificarea relației de grijă și ocrotire dintre părinții plecați și copiii rămași în țara de origine, precum și influența acestei relații asupra comportamentului infracțional al copiilor rămași acasă.

În realizarea lucrării, am pornit de la studii și cercetări recente din domeniul sociologiei și criminologiei, scrise de autori precum: Hochschild, Parreñas, Newburn, Baldassar, Yeates, Merla, Dreby, Hirschi, Sutherland, Mazzucato.

Motivul pentru care am ales această temă de cercetare s-a bazat în primul rând pe experiența copilăriei, perioadă în care

părinții mei au fost plecați în străinătate, iar în al doilea rând motivația ține de experiența anterioară de cercetare pe domeniul infracționalității juvenile (disertația din cadrul materatului), unde mi-am a trebuit să-mi facilitez accesul în spațiul minorilor care au săvârșit fapte penale. Aceste aspecte mi-au produs dorința de aprofundare a acestui fenomen.

Elementele de noutate ale lucrării, s-au conturat prin evidențierea influenței de îngrijire transnațională și națională în practica antisocială a minorilor aflați în țara de origine, studiul evaluând minorii care aveau de urmat măsuri privative sau neprivative de libertate. Abordarea acestei problematici, reprezintă o noutate în domeniul migrației, acest lucru fiind dat de grupul țintă cercetat.

Pornind de la aceste aspecte, teza de doctorat cu titlul „*Evaluarea impactului migrației părinților asupra comportamentului infracțional al copiilor rămași acasă*” are drept scop: *Analiza deteriorării relațiilor intra-familiale în cadrul familiilor transnaționale și identificarea modul în care această realitate conduce la adoptarea comportamentului infracțional al minorilor rămași acasă.*

Pentru realizarea scopului propus, au fost urmărite o serie de obiective, care au conferit o aprofundare a subiectului. Obiectivele au fost:

- *Identificarea practicilor parentale de îngrijire adoptate de părinții plecați la muncă în străinătate pentru ocrotirea minorilor rămași acasă.*
- *Evaluarea relațiilor de sprijin a copiilor din familii transnaționale în raport cu persoana responsabilă de îngrijire din țara de origine;*
- *Analiza legăturii dintre migrația părinților și infracționalitatea copiilor în cadrul familiilor transnaționale.*
- *Analiza strategiilor de coping folosite de minorii rămași acasă, ca urmare a migrației părinților.*

Abordarea folosită pentru realizarea cercetării este cea de tip calitativ, *metoda de cercetare calitativă* permițând îmbinarea

unor metode de cercetare multiple care au contribuit la culegerea informațiilor complexe în demersul de îndeplinire a scopului vizat. S-a optat pentru folosirea a patru metode de culegere a datelor: *interviul semi-structurat de tip față în față și telefonic, observația participativă, focus grupul de tip față în față și studiul de caz*. Metodologia implementată a contribuit la aflarea viziunilor diferite din punctul de vedere al copiilor, specialiștilor și părinților.

Punerea în practică a metodologiei alese a presupus urmarea treptată a unor etape:

În prima etapă s-a consultat literatura de specialitate, concomitent s-a desfășurat o cercetare de teren pentru confirmarea informațiilor culese în urma documentării. Astfel s-a realizat o cercetare calitativă de teren pe parcursul mobilității internaționale, în Irlanda, orașul Cork, în care au fost implicați părinți.

În a doua etapă au fost luate interviuri semi-structurate, completate de observația participativă. Această etapă a constat în colectarea unor informații consistente. Astfel, această parte de teren a implicat mai multe vizite în cadrul Modulului de reabilitare comportamentală (MRC) din Târgu Frumos, în cadrul Serviciului rezidențial pentru copilul care a săvârșit fapte penale și nu răspunde penal (SRSCD) din Târgu Frumos, în cadrul Centrului de Detenție Tichilești-Brăila, în cadrul Serviciului de Probațiune din Iași și în cadrul Școlii Gimnaziale „Ion Neculce” (Nr. 21) din Iași, care are program de tip „A doua șansă”. În cadrul fiecărei vizite au fost discuții și interviuri. Interviurile au fost aplicate în primă fază minorilor care nu prezentau/prezentau limita răspunderii penale, care aveau părinți plecați în străinătate și erau intrați în conflict cu legea penală. Interviurile au fost de tip față în față în cadrul instituțiilor în care sunt sancționați minorii și în cadrul instituției conexe, respectiv Școala Gimnazială din Iași. Pentru obținerea informațiilor suplimentare, în funcție de

disponibilitatea timpului avut, au fost intervievați specialiștii din cadrul instituțiilor enumerate mai sus. Ulterior au fost intervievați și o parte dintre părinți, folosindu-se interviul prin intermediul telefonului.

În a treia etapă s-a realizat un focus-grup în cadrul DGASPC-Iași, unde au participat copiii care nu aveau vârsta răspunderii penale și aveau de urmat o măsură de sancțiune neprivativă de libertate (supravegherea specializată).

În ultimă instanță, după colectarea datelor din cadrul instituțiilor amintite mai sus, s-a făcut o evaluare a acestora, selectându-se cele mai reprezentative cazuri și ulterior parcurgerea demersurilor pentru realizarea studiilor de caz. Astfel, a urmat un studiu al dosarelor, aplicarea unui set de întrebări suplimentare minorilor, întrebări specifice profesioniștilor care lucrează cu minorii și acolo unde a fost posibil s-au adresat interviuri de tip față în față tutorilor, de asemenea, făcându-se anumite observații, informații pe baza cărora s-au alcătuit studii de caz.

Pentru o mai bună corelație dintre cercetarea de teren și aspectele teoretice, lucrarea este structurată în patru capitole. În primul capitol, *Familia transnațională și strategii de îngrijire a copiilor rămași acasă*, sunt descrise aspecte cu privire la cadrul conceptual ale vieții familiei transnaționale, explicând conceptul de transnaționalitate, implicațiile legăturilor de atașament, strategiile de coping adoptate de minori pe fondul migrației părinților, accentuându-se elementele de debut ale temei. În continuare au fost evidențiate cele mai importante strategii de ocrotire prin prisma circulației transnaționale urmărind tipurile de sprijin transnațional. S-a conturat cu precădere ocrotirea minorilor cu ajutorul aranjamentelor de îngrijire, a ocrotirii prin diferite modalități de comunicare și remitențe, iar în final sunt punctați factorii care au impact asupra capacității și obligațiilor de îngrijire.

În cel de-al doilea capitol, *Măsuri legislative reglementate la nivel național pentru protecția minorilor care au săvârșit fapte penale și au părinții plecați în străinătate*, sunt analizate articolele legislative naționale în vigoare destinate copiilor care au părinții plecați în străinătate. De asemenea, este folosită o perspectivă sociologică pentru explicarea atitudinilor delincvente ale acestor minori prin dezvoltarea teoriilor criminologice, iar în final sunt punctate măsurile de protecție și sancționare atribuite copiilor care au intrat în conflict cu legea penală.

Cel de-al treilea capitol al lucrării, *Metodologia cercetării și considerații etice în evaluarea realității care conduce la adoptarea comportamentului infracțional al minorilor proveniți din familii transnaționale*, se axează pe descrierea cercetării (scopul, obiectivele, grupul țintă, locul cercetării), metodele de cercetare utilizate în studiul efectuat, inclusiv modalitățile de colectare a datelor (ghidul de interviu semi-structurat, ghidul de observație, ghidul de focus grup). Totodată prezintă și partea de etică a cercetării, detaliind respectarea principiilor etice în raport cu interviuarea minorilor, specialiștilor și părinților. În final, pentru a se face o introducere a ultimului capitol, sunt detaliate date generale cu privire la analiza informațiilor obținute.

Ultimul capitol, *Dimensiuni ale vieții transnaționale prin prisma analizei comportamentului antisocial al copiilor rămași acasă*, este destinat analizei datelor, evidențiindu-se aspectele esențiale ale demersului doctoral. În prima parte s-au punctat aspecte generale, aducându-se în atenție argumente pentru demersul întreprins. A doua parte este destinată în mod clar rezultatelor obținute în cadrul instituțiilor care aplică sancțiuni privative sau neprivative de libertate minorilor care au săvârșit o faptă penală, cuprinzând aspecte cu privire la practicile parentale de îngrijire transnațională și influențele lor asupra copiilor rămași acasă. Subcapitolul punctează raportul relațional dintre copii și părinți înainte de mobilitatea părinților, evoluția relației de îngrijire după migrația părinților, demersul relațiilor de sprijin în

raport cu persoana responsabilă de ocrotire, iar în final sunt evidențiate schimbările comportamentale ale copiilor pe fondul distanței dintre ei și părinți. Cea de-a treia parte, la fel ca cea anterioară, prezintă rezultatele obținute în cadrul instituțiilor care aplică sancțiuni privative sau neprivative de libertate minorilor care au încălcat legea penală, vizând atingerea altor obiective. Cuprinde aspecte cu privire la legătura dintre migrația părinților și implicațiile delincvenței ale minorilor, identificând factorii care determină adoptarea comportamentului antisocial. De asemenea, se evidențiază relația dintre părinți și copii în urma implicației infracționale a minorilor și impactul acestei relații asupra reabilitării comportamentale. Ultima parte prezintă rezultatele obținute în urma întreprinderii studiilor de caz relevante, care stau la baza identificării atitudinilor antisociale ale minorilor rămași în țara de origine în urma adoptării strategiilor de coping ca urmare a migrației părinților. În esență, această parte a fost implementată cu scopul de a evidenția aspectele comune din celelalte secțiuni ale capitolului și pentru accentuarea elementelor cheie care fac cadrul obiectivelor cercetării. La finalul acestui capitol sunt prezentate concluziile lucrării, limitele și recomandările.

Realizarea tezei de doctorat este o modalitate de aprofundare a elementelor care țin de viața familiilor transnaționale. Debutază cu o prezentare generală a dimeniunii familiei transnaționale, oprindu-se asupra *rezultatelor cercetării* care au transpus elemente specifice prin care se identifică impactul relației copil-părinte plecat asupra comportamentului infracțional al copiilor rămași acasă.